

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ
У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИMEANING AND DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM
IN THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

УДК 379.8

Розметова О.Г.

к.держ.упр.,

доцент кафедри туристичного
та готельного бізнесуКиївський національний університет
харчових технологій

Сидорук Н.Ю.

магістр

Київський національний університет
харчових технологій

У даній статті проаналізовано поняття «сільський зелений туризм» за визначеннями різних авторів. Доведено актуальність сільського зеленого туризму та його значний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни. Досліджено історію розвитку сільського зеленого туризму з XIX ст. по наш час. Проаналізовано стан соціально-економічного розвитку сільської місцевості, рівень зайнятості населення в селі. Зосереджено увагу на перевагах сільського зеленого туризму над іншими видами туризму.

Ключові слова: сільський зелений туризм, активний відпочинок, соціально-економічний розвиток, населення, сільська місцевість.

В данной статье проанализировано понятие «сельский зеленый туризм» по определениям различных авторов. Доказана актуальность сельского зеленого туризма и его значительное влияние на социально-экономическое развитие страны. Исследовано историю развития сельского зеленого туризма с XIX века по наше время. Про-

анализировано уровень социально-экономического развития сельской местности, уровень занятости населения в селе. Акцентируется внимание на преимуществах сельского зеленого туризма перед другими видами туризма.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, активный отдых, социально-экономическое развитие, население, сельская местность.

In this article, we reviewed the definition of «rural green tourism» as per the different authors. We determined the relevance of rural tourism and his influence on the socio-economic development. We have described the history of rural tourism development from XIX century. until nowadays. The Rural development and employment in the country is analyzed below as well. A special attention was paid on the advantages of the rural tourism under another types of the tourism.

Key words: rural green tourism, recreation, social and economic development, population, rural areas.

Постановка наукової проблеми та її значення.

Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України дає стимул до пошуків сфер життєдіяльності. Перехід регіонів на самоврядування і самозабезпечення стимулює пошук шляхів підвищення ефективності економічного розвитку за рахунок місцевих ресурсів. На перший план висуваються соціально орієнтовані програми, що сприяють формуванню та реалізації нових стратегічних завдань, перспективних інноваційних галузей, зокрема, сільського зеленого туризму.

Аналіз досліджень з даної проблеми. Питання розвитку сільського зеленого туризму досліджували такі вчені, як: С.О. Гуткевич, М. Желяк, Ю.В. Зінько, М.Д. Корінько, Т.Ю. Лужанська, С.С. Махлинець, Х.Й. Роглев, О.І. Станкевич-Волосянчук, М.Й. Рутинський, В. Одзімек, Л.І. Тебляшкіна та інші науковці. Проте, зважаючи на актуальність питання щодо розвитку сільського зеленого туризму, виникає необхідність у більш глибокому його дослідженні, як перспективного, соціально значимого виду туризму для нашої держави.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Актуальність розвитку сільського туризму на сьогодні вже не викликає сумнівів навіть у скептиків. Така діяльність не потребує капіталовкладень, а натомість, належним чином використовує наявні матеріальні та людські ресурси села. Як комплексний вид діяльності, сільський туризм є перспективним шляхом сталого розвитку сільської місцевості, засобом боротьби із бідністю та вирішення цілого ряду соціальних, економічних та екологічних проблем українського села.

Метою даної статті є більш глибоке дослідження сутності, змісту та особливостей такого явища, як «сільський зелений туризм», визначення його впливу на соціально-економічний розвиток країни. **Завданням дослідження** є класифікація основних підходів до розуміння визначення «сільський зелений туризм» на думку різних авторів. Оцінка впливу сільського зеленого туризму на соціально-економічний розвиток країни. Визначення переваг сільського зеленого туризму над іншими видами туризму.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сільський зелений туризм є відпочинковим видом туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості та отримання ними послуг сільського зеленого туризму. Зокрема, це туризм, що організовується у сільській місцевості і передбачає використання майна фізичних осіб – сільськогосподарських товаровиробників, особистих селянських господарств, фермерських господарств з метою рекреації, тимчасового розміщення (проживання) туристів та активного залучення до традиційних форм сільського господарювання.

Актуальність розвитку сільського зеленого туризму в Україні зумовлюється нагальною необхідністю невідкладного розв'язання соціально-економічних проблем сучасного села.

За роки незалежності України в сільській місцевості спостерігається зменшення населення, зростання безробіття, масова заробітчанська міграція. Тому для держави є важливим розвиток сільського туризму, оскільки він розширює сферу зайнятості сільського населення і дає селянам додатковий заро-

біток; розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, а й у сфері обслуговування. А також стимулює розвиток сфери послуг: торгівлі, транспорту, зв'язку, служби побуту, відпочинково-розважальних послуг та інших.

Сьогодні давні традиції відпочинкових подорожей за межі міст значно поширилися, коли в численних невеликих містах та мегаполісах відчувається нестача чистого повітря, збільшилась інтенсивність використання трудового потенціалу, зросла напруженість життя на тлі здорожчання вартості турів на курорти, зростання рівня освіченості громадян, розвитку транспортної та туристичної інфраструктури. Об'єктивний попит на туристичні продукти, пов'язані з привабливими малозаселеними, екологічно чистими сільськими територіями, активізував відповідні бізнес-проекти і новий тип діяльності, який отримав різні назви: сільський туризм; зелений туризм, агротуризм, екотуризм, «відпочинок під грушею» та ін. [1, с. 25].

Сільський зелений туризм є об'єктом дослідження багатьох вчених економістів, екологів, які вивчають його різнобічно. Поняття «сільський зелений туризм» набуло еволюційного розвитку, відоме з часів Римської імперії, де серед членів патриціанських родин зародилася мода на виїзд із Риму на відпочинок у сільську місцевість. Інтерес до відпочинку в сільській місцевості у новітню добу поживляється з XIX ст., а з другої половини XX ст. в урбанізованих країнах Європи саме сільський зелений туризм перетворився на один з основних засобів «порятунку» європейців від стресового впливу розвинутих промислових міст [4, с. 10].

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають сільський зелений туризм, як специфічну форму відпочинку у приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості та культурної, історичної й етнографічної спадщини регіону та як туризм, який проходить у сільському поселенні.

У табл. 1 подано основні підходи до розуміння категорії «сільський зелений туризм».

Згідно з визначенням Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму, сільський зелений туризм, як вид туризму – це відпочинок у сільській, курортній чи природоохоронній місцевостях, який вимагає належно облаштованих приватних садиб і відповідної інфраструктури [13].

Отже, узагальнюючи авторські підходи до трактування сільського зеленого туризму, можна визначити його як форму відпочинку у позаурбаністичному середовищі, з відповідним йому ресурсним потенціалом, а також як сферу діяльності, позитивні наслідки якої виходять за межі сільських територій. Зокрема він сприяє збереженню та розвитку людського капіталу, активізації господарської діяльності; покращенню туристичної інфраструктури; збереженню етнокультурної самобутності українців, їх екологічної свідомості.

Світова практика свідчить про високу прибутковість сільського зеленого туризму. Щорічний приріст цього сектору 6%, а його частка у загальному туристичному потоці – 7-20%. До трійки топ-мотивів обрання послуг фермерського і сільського туризму за результатами соціологічних опитувань у ЄС входять: «втеча» від напруженого ритму міського життя, можливість занурення у неквапливий сільський побут, розслаблення (35,2%); можливість поєднання відпочинку з активними подорожами (20,2%); прагнення відпочинку на природі й спілкування із світом живого (17,3%). Кожен десятий вказував на можливість родинного відпочинку; кожен двадцятий – на спортивний туризм із недорогою нічліжною базою [16, с. 571].

Спонукальними ж мотивами активізації сільського зеленого туризму в Україні є вирішення основних соціально-економічних завдань:

- сприяння зайнятості трудового населення села, скорочення рівня безробіття;
- підвищення рівня доходів, якості життя та добробуту сільського населення до рівня середньоекономічних показників за регіонами, у країні та економіці загалом;
- реалізація трудового потенціалу сільських територій;
- формування потенційного та стимулювання фактичного попиту на послуги зеленого туризму;
- нарощування туристичного потенціалу регіонів країни;
- диверсифікація аграрного бізнесу;
- диверсифікація структури зайнятості сільського населення, джерел доходів, видів економічної діяльності;
- формування цілісного культурно-туристичного, економічного та соціально простору для подальшої активної інтеграції України до Європейського співтовариства, консолідація системи цінностей і пріоритетів у рамках спільних програм розвитку аграрної та соціальної політики європейських держав.

Поряд із виконанням економічних функцій забезпечення відповідного рівня доходів суб'єктам господарської діяльності у сфері зеленого туризму, останній виконує важливу функцію консолідації українського суспільства, ознайомлення населення із культурними, історичними звичаями української нації, сприяє підвищенню культурного, освітнього, побутового рівня населення, формує стратегічні орієнтири у майбутніх поколіннях щодо єдності, популяризації національних цінностей, збереження і примноження історично-культурної спадщини українського села [10, с. 44-45].

Варто зазначити, що розвиток сільського зеленого туризму в Україні бере свій початок ще в кінці XIX ст., коли такий туризм зводився до відпочинку та творчої праці заможних городян у знайомих селян, у приватних садибах і маєтках. Така діяльність ще не розглядалася як туризм і не була організованою. У 60-90 рр. XX ст. популярність отримав відпочинок в орендованих кімнатах, квартирах на гірських курортах, що спричинено відсутністю вільних місць у пансіонатах, сана-

торіях, турбазах. Такий відпочинок здійснювався не в селі, а в курортній місцевості, проте, частина туристів зупинялася в сільських оселях. У більшості випадків така діяльність була нелегальною, неоподаткованою і стихійною. І тільки у 1996 році із заснуванням Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні було зроблено перші кроки для повноцінного розвитку сільського туризму в Україні [8, с. 119].

Загалом, до факторів розвитку сільського зеленого туризму в Україні можна віднести:

- безперечну привабливість сільської місцевості для мешканців міст, для яких природа – це втеча від натовпу та промисловості;
- появу моди на відпочинок у натуральному середовищі;
- розвиток транспорту, що дає можливість швидкого та легкого доступу туристів до віддалених територій з чистим середовищем;
- більшу доступність цього виду відпочинку для осіб з невеликими доходами;
- традиції гостинності регіонів, декоративні елементи, місцева кухня з типовими стравами, запахами та смаками [6, с. 23].

У сучасних умовах сільський зелений туризм є одним з найбільш перспективних і ефективних напрямів сталого розвитку українських регіонів.

Головна мета сільського зеленого туризму – сформулювати новий туристичний продукт, що виходить за рамки традиційного уявлення про туристичну пропозицію України, і має враховувати природну, історико-культурну специфіку регіонів, а також більш істотно урізноманітнює традиційні пропозиції України.

Якісний відпочинок у сфері сільського зеленого туризму залежить від вибору шляхів подорожування, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів із працівниками туристичного супроводу. Сільський зелений туризм – це туристична діяльність, пов'язана

із сільським середовищем, сільським будинком і заняттями, що ставлять в центр уваги природу і людину. Він належить до альтернативного або маломасштабного туризму і є одним зі шляхів відходу від спустошливої практики масового (індустріального) туризму, матеріальна база і туристський продукт якого характеризуються жорсткою стандартизованістю, цілковитою орієнтацією на економічні цілі й великою мірою нехтуванням екологічними, соціальними і моральними цінностями, які забезпечує сільський зелений туризм.

Сільський зелений туризм є перспективним напрямом малого туристичного бізнесу, що передбачає активний відпочинок у сільській місцевості. Розмаїтість видів туристичних занять, таких як пізнавальні, розважальні, оздоровчі, робить сільський зелений туризм одним із привабливих видів рекреаційної діяльності, популярність якого постійно зростає. Цей вид туризму є одним із способів переходу туристичної індустрії до сталого розвитку й переосмислення природних і культурних цінностей. Він дає можливість використовувати існуючий житловий фонд, знижувати інвестиційні витрати й запобігати надмірному використанню лісових і пасовищних угідь. Низька щільність потоків туристів у сільських регіонах дає змогу більш рівномірно розподілити туристичні об'єкти на території, що не лише позитивно впливає на довкілля, але і приносить додаткові доходи місцевому населенню.

Послуги сільського зеленого туризму є носіями різних конкретних властивостей, що відображають його корисність, відповідають певним потребам і вимогам людей. Корисність продуктів (послуг) сільського зеленого туризму відображає його споживчу вартість, яку у свою чергу слід оцінити, тобто визначити якість. Так потенційного споживача послуг сільського зеленого туризму приваблюють наближеність до природи, мальовничі краєвиди, чисте повітря,

Таблиця 1

Дефініції категорії «сільський зелений туризм»

Автор, джерело	Визначення
П. Горішевський, В. Васильєв, Ю. Зінько [7].	відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільських територіях, який передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, аграрних і народних музеїв, центрів з обслуговування туристів з екскурсводами
В. Федорченко, Т. Дьорова [17]	вид туризму, який дає можливість міським мешканцям активно відпочивати в приватних сільських господарствах, а сільським господарям поліпшити своє фінансове становище
Т. Булах [3]	вид туризму, що передбачає ознайомлення з місцевим побутом в агрооселях, вивчення традицій проведення народних свят, фольклорної творчості, організації подорожей вихідного дня.
В. Биркович [2]	специфічна форма відпочинку в приватних господарствах сільської місцевості з використанням майна та трудових ресурсів особистого селянського, підсобного або фермерського господарства, природно-рекреаційних особливостей місцевості, а також культурної, історичної та етнографічної спадщини регіону.
М. Рутинський, Ю. Зінько [15]	відпочинок у сільській місцевості характеризується тим, що, по-перше, відпочивальники ведуть сільський спосіб життя і знайомляться з місцевими звичаями; по-друге – це надання господарями туристу-відпочивальнику (споживачу) якісної послуги, яка повинна повністю відповідати його платоспроможному попиту
О. Камушков [9]	вид проведення вільного часу у формі стаціонарного, з можливістю недалеких виїздів чи походів, відпочинку в сільській місцевості.
Л. Оппельд, А. Гордіян [12]	специфічна форма відпочинку на селі, де суб'єктами надання туристичних послуг є не професіонали, а мешканці села – власники особистих, підсобних та фермерських господарств, які спираються на наявні місцеві ресурси, а також сфера, що сприяє заохоченню сільського населення до розвитку приватної ініціативи, до забезпечення самозайнятості й підвищення рівня та якості життя на селі

Джерело: складено авторами на основі даних [2, 3, 7, 9, 12, 15, 17]

доповнювані гостинністю господарів і традиційним сільським побутом.

Організація сільського зеленого туризму пов'язана з розробленням відповідних програм туристичних маршрутів сільського зеленого туризму, які можуть пропонувати: прогулянки у лісі, ознайомлення з українською народною культурою, звичаями та обрядами, які збереглися дотепер, освітньо-пізнавальні маршрути, які розкривають джерела народної культури та мистецтва, літератури, української духовності.

Особливість та значна перевага сільського зеленого туризму полягає в тому, що він не потребує великих капіталовкладень, оскільки передбачає використання наявної інфраструктури сільських населених пунктів, помешкань сільських господарів, що сприяє соціально-економічному розвитку села, відродженню й поширенню українських народних традицій та культури.

Центральним суб'єктом в організації відпочинку на селі виступає сільська родина, яка проживає в селі, де здійснює основну діяльність, пов'язану з веденням особистого селянського господарства, та побічну, – з використанням майна цього господарства [5, с. 91-92].

Сільський зелений туризм дає додатковий зарібок сільській родині та стимулює розвиток її господарства для забезпечення потреб туристів у продуктах харчування. Заради прибутку від гостювання туристів господар заводить свійських тварин, відновлює занедбаний сад, заводить пасіку чи рибний ставок. Село також отримує поштовх до розвитку в результаті появи у ньому туристів. Крім того, перетворення того чи іншого села на центр зеленого туризму примушує місцеву владу розвивати в ньому заклади культури, транспортну інфраструктуру, приділяти увагу благоустрою населеного пункту.

Сільський туризм обходиться значно дешевше, ніж мандрівки на море чи за кордон.

У вигазі обидві ключові сторони економічних взаємовідносин у туристичній діяльності: господар будинку отримує гроші, турист – економить кошти [14, с. 136].

Соціальна характеристика розвитку сільського зеленого туризму свідчить про те, що він є одним із засобів диверсифікації джерел доходів сільського населення, як компонент комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, а також, як один із чинників стратегії подолання бідності в сільській місцевості.

Так сільський зелений туризм позитивно впливає на вирішення соціально-економічних проблем села. Передусім це: розширення сфери зайнятості сільського населення, особливо жінок, можливості одержання селянами додаткового заробітку; більші можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, а й у сфері обслуговування.

При певному збільшенні кількості відпочивальників виникає потреба в задоволенні їхніх різноманітних запитів, що у свою чергу стимулює розвиток сфери

послуг: транспортних, зв'язку, торгівлі, служби побуту, відпочинково-розважальних та ін.

Розвиток сільського зеленого туризму потребує створення економічних та організаційних передумов, зацікавленості місцевих органів влади в поширенні цього руху й ефективному використанні наявного житлового фонду. Активний розвиток сільського зеленого туризму сприятиме не тільки вирішенню завдань, що виникають перед сільською місцевістю, але і створенню конкурентоспроможного туристичного продукту з урахуванням регіональної специфіки, що дасть можливість забезпечити ефективний розвиток рекреаційної сфери регіонів.

Результатом розвитку сільського зеленого туризму буде кращий благоустрій сільських садиб, вулиць, сіл; вищий рівень стимулювання розвитку соціальної інфраструктури [5, с. 93].

Важливу роль сільський зелений туризм відіграє у підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Готуючись приймати й обслуговувати туристів, члени селянських родин мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, приготування їжі тощо, а спілкування з гостями розширює їхній світогляд, дає змогу зав'язати нові знайомства, мати друзів в інших населених пунктах.

Крім того, розвиток сільського зеленого туризму спрямований на зростання обсягів внутрішнього туризму, а також підвищення життєвого рівня сільського населення за рахунок доходів від туристичної діяльності, адже селяни мають змогу вигідно реалізувати безпосередньо на місці частину виробленої продукції; розвиток власного бізнесу; відродження інтересу до своєї країни; вирішення питань збереження історико-культурної спадщини і захисту навколишнього природного середовища; зміцнення здоров'я тощо.

Із розвитком сільського зеленого туризму зростає також екологічна свідомість та обізнаність місцевих жителів, що сприяє поліпшенню стану довкілля у туристично-привабливих регіонах. Джерелом розвитку сільського зеленого туризму є ресурсний потенціал, його складові: людські, житлові, культурні, природничі, які не виснажуються, а навпаки, відновлюються [11, с. 150].

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Отже, ефективний розвиток сільського зеленого туризму дає можливість вирішити такі актуальні завдання, як: підвищення рівня зайнятості та самозайнятості на селі; розвиток несільськогосподарських видів діяльності; збереження історико-культурної спадщини та природного середовища. Подальше дослідження даного виду туризму дасть можливість підійти більш диверсифіковано до розробки шляхів його подальшого розвитку на конкретних територіях, дозволить розробити і впровадити інноваційні форми та послуги сільського зеленого туризму, зокрема, на території України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андреева Н. Сучасна організація аграрного туризму в Україні як перспективний напрямок розвитку сільських територій / Н. Андреева, С. Нездойминов, І. Дишловий // Економіст. – 2016. – № 7 (297). – С. 25-28.
2. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України / Биркович В. І. // Стратегічні пріоритети: Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2014. – № 1 (6). – С.138-144.
3. Булах Т.М. Сільський туризм як перспективний напрям для соціально-економічного розвитку села / Т.М. Булах // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 11. – С. 143-149.
4. Васильєв В. Головна мета сільського туризму – це новий туристичний продукт / В. Васильєв // Туризм сільський зелений. – 2014. – № 4.- С. 10-13.
5. Габа М.І. Сільський зелений туризм – перспективний вид туризму для реформування економіки України / М.І. Габа // Інтелект ХХІ. – 2012. – № 2. – С. 88-94
6. Гальків Л.І., Килин О.В. Чинники та соціально-економічні ефекти розвитку сільського зеленого туризму в Україні / Л.І. Гальків, О.В. Килин // Економіка АПК. – 2015. – № 8. – С. 22-27
7. Горішевський П.В. Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник / П.В. Горішевський, В.П. Васильєв, Ю.В. Зінько. – Івано-Франківськ: Місто-Н, 2011. – 148 с.
8. Дубодєлова А.В. Особливості та тенденції розвитку сільського туризму в Україні. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.2. – С. 118-123
9. Камушков О. С. Розвиток зеленого туризму як ланки туристичної сфери України / О. С. Камушков// Держава та регіони. (Серія: Економіка і підприємництво). – 2015. – № 5. – С. 78–83.
10. Кравчук А. О. Сільський зелений туризм як перспективний напрям розвитку суб'єктів агробізнесу в регіонах України / А.О. Кравчук // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 17. – № 3. – С. 42-48.
11. Мішина І. В. Сільський зелений туризм як напрям розвитку українського села // Управління розвитком. – 2013. – № 21 (161). – С. 148-151.
12. Оппельд Л. І. Міжнародний досвід зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи / Л. І. Оппельд, О. Гордіян// Ефективна економіка – 2014. – №.1. – С. 12-16
13. Офіційний сайт Спілки сприяння розвитку сільського зеленотуризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.greentour.com.ua
14. Рибак В.В., Трембіцька О.І. Розвиток зеленого туризму в Україні / В.В. Рибак, О.І. Трембіцька // Агропромислове виробництво Полісся. – 2013. – № 6. – С. 135-138
15. Рутинський М.Й. Сільський туризм: навч. посібник / М.Й. Рутинський, Ю. В. Зінько. – К.: Знання, 2008. – 272 с.
16. Тишук І.В. Особливості розвитку зеленого туризму в розвинених країнах світу / І.В. Тишук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 6. – С. 571-576
17. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.К., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник. - К.: Кондор, 2007. – 166 с.

REFERENCES:

1. Andryeyeva N. Suchasna orhanizatsiya ahrarynoho turizmu v Ukrayini yak perspektyvnyy napryamok rozvytku sil'skykh terytoriy / N. Andryeyeva, S. Nezdoyminov, I. Dyshlovyy // Ekonomist. – 2016. – No 7 (297). – S. 25-28.
2. Byrkovych V.I. Sil'skyy zelenyy turizm – priorytet rozvytku turystychnoyi haluzi Ukrayiny / Byrkovych V. I. // Stratehichni priorytety: Naukovo-analitychnyy shchokvartal'nyy zbirnyk. – 2014. – No 1 (6). – S. 138-144.
3. Bulakh T.M. Sil'skyy turizm yak perspektyvnyy napryam dlya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku sela / T.M. Bulakh // Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini. – 2014. – No 11. – S. 143-149.
4. Vasylyev V. Holovna meta sil'skoho turizmu – tse novyy turystychnyy produkt / V. Vasylyev // Turizm sil'skyy zelenyy. – 2014. – No 4.- S. 10-13.
5. Haba M.I. Sil'skyy zelenyy turizm – perspektyvnyy vyd turizmu dlya reformuvannya ekonomiky Ukrayiny / M.I. Haba // Intelpekt KhKhI. – 2012. – No 2. – S. 88-94
6. Hal'kiv L.I., Kylyn O.V. Chynnyky ta sotsial'no-ekonomichni efekty rozvytku sil'skoho zelenoho turizmu v Ukrayini / L.I. Hal'kiv, O.V. Kylyn // Ekonomika APK. – 2015. – No 8. – S. 22-27
7. Horishevs'kyy P.V. Sil'skyy zelenyy turizm: orhanizatsiya hostynnosti na seli: pidruchnyk / P.V. Horishevs'kyy, V.P. Vasylyev, Yu.V. Zin'ko. – Ivano-Frankivs'k: Misto-N, 2011. – 148 s.
8. Dubodyelova A.V. Osoblyvosti ta tendentsiyi rozvytku sil'skoho turizmu v Ukrayini. – Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny. – 2013. – Vyp. 23.2. – S. 118-123
9. Kamushkov O. S. Rozvytok zelenoho turizmu yak lanky turystychnoyi sfery Ukrayiny / O. S. Kamushkov// Derzhava ta rehiony. (Seriya: Ekonomika i pidpryyemnytstvo). – 2015. – No 5. – S. 78–83.
10. Kravchuk A. O. Sil'skyy zelenyy turizm yak perspektyvnyy napryam rozvytku sub'yektiv ahrobiznesu v rehionakh Ukrayiny / A.O. Kravchuk // Ekonomichnyy analiz: zb. nauk. prats' / Ternopil's'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet; redkol.: V.A. Deriy (holov. red.) ta in. – Ternopil: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu «Ekonomichna dumka», 2014. – Tom 17. – No 3. – S. 42-48.
11. Mishyna I. V. Sil'skyy zelenyy turizm yak napryam rozvytku ukrayins'koho sela // Upravlinnya rozvytkom. – 2013. – No 21 (161). – S. 148-151.
12. Oppel'd L. I. Mizhnarodnyy dosvid zelenoho turizmu v ukrayin: problemy ta perspektyvy / L. I. Oppel'd, O. Hordiyani// Efektyvna ekonomika – 2014. – No.1. – S. 12-16
13. Ofitsiyyny sayt Spilky spryannya rozvytku sil'skoho zelenohoturizmu v Ukrayini [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: www.greentour.com.ua
14. Rybak V.V., Trembits'ka O.I. Rozvytok zelenoho turizmu v Ukrayini / V.V. Rybak, O.I. Trembits'ka // Ahropromyslove vyrobnytstvo Polissya. – 2013. – No 6. – S. 135-138
15. Rutyns'kyy M.Y. Sil'skyy turizm: navch. posibnyk / M.Y. Rutyns'kyy, Yu. V. Zin'ko. – K.: Znannya, 2008. – 272 s.
16. Tyshchuk I.V. Osoblyvosti rozvytku zelenoho turizmu v rozvynenykh krayinakh svitu / I.V. Tyshchuk // Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky. – 2016. – Vypusk 6. – S. 571-576
17. Fedorchenko V.K., Kostyukova O.M., D'orova T.K., Oleksiyko M.M. Istoriya ekskursiynoi diyal'nosti v Ukrayini: Navch. posibnyk. - K.: Kondor, 2007. – 166 s.